

Prof. Dr. Osman Cavit ÖZDOĞAN ile Söyleşi...

Söyleşiyi Yapan: Prof. Dr. Ali ÖZDEN

■ İlk ve orta eğitiminizi nerede gördünüz? Çocukluk döneminizden kısaca söz eder misiniz?

1965 yılında annem ve babamın öğretmen olarak çalıştığı Balıkesir'in Balya ilçesinde doğdum. İlk ve ortaokulu takiben 1983 yılında Ankara Fen Lisesi'nden mezun oldum ve Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde tıp eğitimine başladım. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden 1989 yılında mezun olup, aynı yıl Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi İç Hastalıkları ABD'da iç hastalıkları uzmanlık eğitimine başladım. 1994 yılında iç hastalıkları uzmanı, 1997 yılında ise yine Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Gastroenteroloji Bilim Dalı'nda gastroenteroloji uzmanı oldum. 1998-1999 yıllarında Haydarpaşa GATA Eğitim Hastanesi Gastroenteroloji Bölümü'nde yedek subay olarak askerlik görevimi tamamladım. 2001-2002 yılları arasında Türk Gastroenteroloji Vakfı'nın bursu ile Barcelona Üniversitesi Hepatoloji Enstitüsünde araştırma asistanı olarak çalıştım. Bu vesile ile Türk Gastroenteroloji Vakfı'nın ilk yurtdışı araştırma bursiyeri olmamın onurunu taşıdığımı ifade etmek isterim. Bana bu desteği vererek yurt dışında çalışma yapmamı sağladıkları için Sayın hocam Ali Özden'e ve Türk Gastroenteroloji Vakfı'na minnettar olduğumu belirtmek isterim. Yurtdışından döndükten sonra 2004 yılında doçent, 2010 yılında profesör oldum, halen 2011 yılında bu yana Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Gastroenteroloji Bilim Dalı başkanı olarak görev yapıyorum.

■ Tıp eğitimi aldığınız döneme ait hocalarla ilgili unutamadığımız anılarınızdan kısaca bahsedebilir misiniz?

1983-1989 yılları arasında Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde çok güzel bir eğitim dönemi geçirdim. Birbirinden değerli ve konularında ekol olan hocalarımız vardı ve onlardan aldığımız derslerin yanında bize birer rol model olmaları bizim için çok değerliydi. Şimdi öğrencilerimizin de bizleri örnek almaları en büyük isteğimdir. Tıp eğitimi dönemimde birçok anılarım tabii var, ben unutamadığım derslerden bahsetmek istiyorum. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesinde Prof. Dr. Altan Günalp hocamın moleküler biyoloji derslerindeki enerjisini ve ders anlatma becerisini, bizleri konunun içine çekmedeki başarısını hiç unutamıyorum. Derslerinin zamanının gelmesini ipele çekerdik ve zevkle derslerine katılırdık. Kendisi maalesef çok erken yaşta kaybettik, nur içinde yatsın. Hastanedeki staj dönemlerimizde de birçok acı tatlı anılarımız oldu, çok iyi yetiştiğimizi düşünüyorum, acil servis ve dahiliye stajlarımızı hekimliğimin ana gövdesini oluşturdu ve dahiliye ihtisası yapmaya karar verdim.

■ Geriye baktığınız zaman üniversite hayatınızla ilgili olarak gerçekleşmeyen neleri görüyorsunuz?

Üniversite hayatımda yapmadığım veya yapamadıklarına gelince; öncelikle öğrencilik dönemimde mutlaka yurtdışı-na seçmeli staj yapmak için gitmem gerekirdi diye düşünüyorum. Şimdi de öğrencilerime mutlaka yaz dönemi veya sömestir döneminde yurtdışına özellikle de Amerika veya Avrupa ülkelerine birkaç aylığına gitmelerini öneriyorum. Bizim dönemimizde bu programlar bu kadar yaygın değildi veya ben çok uyanık değildim. Ancak asistanlık dönemimde yurtdışında seçmeli staj yaptım ve uzmanlık döneminde de daha uzun süreli bulundum. Akademik kariyer planlayan herkesin mutlaka uzun süreli ki bu en az 2 yıl olmalı, yurt dışında araştırma yapması gerektiğini düşünüyorum. Üniversite hayatıyla ilgili ikinci eksikliğim bilimsel araştırmalarda fazla yer almamış olmamdır. Bilimsel araştırmaların önemini asistanlık döneminde kavradım, öğrencilik döneminin bu açıdan yetersiz olduğunu düşünüyorum. Şimdi öğrencilerime tıp eğitimi döneminde mutlaka en az bir klinik veya laboratuvar araştırmasında yer alması gerektiğini tavsiye ediyorum. Zaten böyle bir programları da eğitim dönemleri içinde bulunuyor, ben de onlarla her yıl bir proje yapmaktan büyük zevk alıyorum.

■ Bugünkü üniversiter yaşamı, 60'lı yıllarla mukayese ettiğinizde hangi farklılıklar ortaya çıkmaktadır?

Ben bugünkü yıllarla 80'li yılları karşılaştırabilirim, çünkü 60'lı yılların ortalarında doğdum. Aslında seksenli yıllar Türkiye'de istikrarın olduğu sakin yıllardı, üniversite hayatı da kendi içinde sakindi diyebilirim. O yıllarda henüz cep telefonları ve internet yoktu, bilgiye ulaşmak bu kadar kolay olmuyordu. Ders kitaplarını tabletlerden değil kitaplardan okuduğumuz dönemlerdi. Derslerin yoğunluğu içinde yine de sosyal hayatı izlemeye çalışıyorduk, örneğin Ankara'da her hafta düzenli Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının konserlerine giderdik. Şimdi çok daha kolay bilgiye ulaşabiliyor öğrencilerimiz, bize göre daha rahat hocaları ile iletişim kuruyorlar. Ancak hastadan hikaye almak ve fizik muayene konusunda çok aceleci olduklarını görüyorum. Derslerimizde fizik muayenenin ve hikaye almanın önemini ne kadar anlatsak da bunlar biraz göz ardı ediliyor. Biraz da hasta davalarının vs. artması nedeni ile defansif tıp çok ön plana çıktı, bu da sürekli tetkik istemekten geçiyor. Sistem de bunu teşvik ediyor maalesef.

■ Pozitif bilimlerin toplum yaşamı üzerinde olumlu, olumsuz ne gibi etkileri var?

Bu soruya ulu önderimiz Mustafa Kemal Atatürk'ün çok değerli cümlesi ile başlamak istiyorum; "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir". Bu cümle her şeyi açıklıyor, daha fazla ne söylenebilir. Şu anda dünyamızda yaşadığımız her olumlu ilerleme pozitif bilimler sayesinde yaşanıyor. Hayatımızın her parçasında pozitif bilim yer alıyor. Tabii aşırı sanayileşme, sürekli büyüme ekonomisi, toplumlar arasında ekonomik farklılıklar çevre sorunlarını, göç ve savaşları körükliyor. Bunda gelişmiş ülkelerin pastayı paylaşmak istememesinin altta yatan neden olduğunu düşünüyorum. Biz toplum olarak mutlaka pozitif bilim üretmek zorundayız, bilimin her alanında yer alan, araştıran ve geliştiren bir toplum olmalıyız. Yoksa Ortadoğu bataklığına sürüklenir ve kendimiz kurtaramayız.

■ Ulusal Gastroenteroloji Kongrelerinin dünü ve bugünü karşılaştırıldığında dün neler eksikti, bugün bu eksiklikleri gidermek için ne yapmak gerekir?

Ben doksanlı yılların başından itibaren Ulusal Gastroenteroloji Kongrelerine katılıyorum. Her zaman UGH öncesi heyecan duymuşumdur ve katılmaktan büyük zevk almışumdur. Her dönemin kendine göre fazlası ve eksiklikleri olduğunu düşünürüm. Doksanlı yıllarda daha az kongre olması nedeniyle insanlar en değerli araştırmalarını getirirlerdi, sözlü sunumlar daha heyecanlı ve tartışmalı geçirdi. Şimdi aynı harareti tartışmaları pek görmüyorum ya da ben rast gelmiyor olabilirim. Geçtiğimiz yıl içinde yan dal ihtisas eğitiminde tez yapma zorunluluğu kaldırıldı ki bunun çok yanlış bir karar olduğunu düşünüyorum. Her zaman en kaliteli çalışmalar gastroenteroloji yan dal tezlerinden çıkardı. Araştırma konusunda bu kadar kısır bir ortamda bu yanlış kararların hiç iyi olmadığını düşünüyorum.

■ Halk neden doktoruna ve üniversitesine sahip çıkmıyor? Üniversitelerin ve hekimlerin saygınlığının azalmasındaki faktörler nelerdir?

■ Türk toplumunun bilime ve bilim insanına bakışı konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

İki sorunu bir arada yanıtlamak istiyorum çünkü birbiri ile direkt bağlantılı sorular. Halkın doktoruna ve üniversitesine sahip çıkmaması, Türkiye'deki bilim ve bilim insanına bakıştaki erozyonla da direkt bağlantılıdır. Belki de dünyadaki

“UGH 2000’li Yıllar”

eğilime paralel şekilde Türkiye’de de insanlar para ve bunun sağladığı şeylere daha çok önem vermeye hatta baş tacı etmeye başladılar. Bilgi ve bilim hemen kolay bir para kazanma yöntemi değil, akademik kariyer de aynı şekilde uzun ve az parası olan bir yaşam şeklidir. Bırakın tıp gibi uzun bir eğitimi fen bilimleri gibi dallara da ilgi çok azaldı. Bu fakültelerden mezun olanlar çoğunlukla bu konuların dışında çalışıyorlar, en iyi olasılıkla şanslı iseler kadro açılırsa öğretmenlik yapıyorlar. Aslında toplumumuzda doktor veya bilim insanı her zaman değer görmüştür. Ancak son yıllarda bilinçli bir takım politikalar ile doktorların ve bilim insanlarının saygınlığının azaltıldığını gözlemliyorum. Önceden de belirttiğim gibi pozitif bilimi ülkemizde tekrar yükseltmek zorundayız, eğitim görmüş insanlarımız, doktorlarımız ve bunları yetiştiren üniversitelerimiz hak ettikleri değerleri görmüyorsa bilim adamı göçü ile birçok değerimizi yurt dışına kaçırdığımız gibi ileri toplumların kölesi olarak yaşamaktan başka bir çaremiz de kalmaz.

■ Türkiye’de sağlık sorunlarının çözümü konusunda önerileriniz nelerdir?

Türkiye’de sağlık sorunlarının çözümü dediğimiz zaman konuya birçok açıdan bakmak gerektiğini düşünüyorum. Öncelikle sağlık planlamaları oluştururken hedeflerimizi iyi ortaya koymalı ve sağlık stratejilerini buna göre planlamalıyız. Biz koruyucu hekimliği mi ön plana koyacağız, ya da tedavi hizmetlerini mi ya da hepsini bir arada mı planlamalıyız? İlk olarak devletin performans dayalı ve tüketimin ön planda olduğu şimdiki sistemden uzaklaşması gerekiyor. Bu sistemde ne kalitede hasta baktığınızdan çok ne kadar sayıda hasta baktığınız önemli ki kabul etmek mümkün değildir. Örneğin bir gastroenteroloji muayenesi en az 20 dakika tercihen yarım saat olmalı ama bu sistemde poliklinikteki hastanıza ancak 5 dakika ayırabilirsiniz. Yine bu sistemde istediğiniz görüntüleme vs. tetkiklerden, yaptığımız ameliyatlardan kurumunuzun girdisini arttırıyorsunuz. Bir dolu gereksiz işlemler yapıldığını, hastaların ellerinde torbalar dolusu tetkiklerle geldiğini görüyorsunuz. Bence ilk yapılması gereken bu sistemin kaldırılmasıdır. Devlet herkese parasız ve tatminkar bir sağlık hizmeti vermekle yükümlüdür. Ancak bunu sağlarken gereksiz harcamalardan da kaçınması gerekmektedir. Özel sağlık kurumları doğal olarak olmalıdır ancak bu kurumların çok düzenli denetlenmeleri gerekiyor, eğer devlet bu kurumlardan hizmet alacaksa işveren olarak istediği anda habersiz olarak bu kurumları denetlemelidir. Ben tam gün çalışıyorum ve tam gün çalışmayı da destekliyorum. Bu şekilde asistan ve öğrencilerime çok daha fazla zaman ayırabiliyorum. Ben ideal olarak hasta ile doktor arasında para ilişkisi olmamasını savunuyorum ancak mevcut sistemde bu ne kadar olasıdır bilmiyorum. Eğer uygulanabilecek ise belli düzenlemeler ile doktoru da tatmin edecek şekilde kurumunuzda hasta görülebilmelidir ki bunun doktorunu seçmek açısından hastanın da hakkı olduğunu düşünüyorum. Sevk sisteminin mutlaka uygulanması gerektiğini bunun da bizimki gibi yoğun hastanelerde gereksiz hasta yükünü azaltacağını düşünüyorum. Sağlık konusunda toplumun bilinçlendirilmesi, sigara yaşağının birçok alanda uygulanarak genişletilmesi vs. daha birçok konuda söylenecek çok fazla şey var, ancak ilk aklıma gelenler yukarıda belirttiklerimdir. Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Osman Cavit ÖZDOĞAN